

ÜÇ ÇİN EFSANESİ*

Rosemary AGONITA

Çev.: F. Galay NİRZAOĞLU

Aşağıdaki Çin efsaneleri, üç ayrı günde -Çifte Beş gün (5 Mayıs), Çifte Yedi Gün (7 Temmuz) ve Çifte Dokuz gün (9 Eylül)- meydana gelen esrarlı olayları nakleder. Bu hikâyeler 1968 baharında New York'un Syracuse bölgesinde ikamet etmekte olan Bayan Marjorie Kam'dan derlenmiştir. Bir Çinli olan ve daha sonra bir müddet Hong Kong'da yaşayan Bayan Kam, memleketinde geçirdiği çocukluğu sırasında ebeveynlerinden işittiği bu hikâyeleri, hatırladığı kadarıyla anlatmıştır.

ÇİFTE YEDİ GÜN(1)

Bu hikâye, gökle** ilgili bir hikâyedir. Gögün Hükümdarı'nın yedi tane peri kızı vardır(2) ve işlerinde en güzeli en küçük kızdır.

Gökyüzünde öyle bir yer vardır ki, buradaki delik sayesinde kişi aşığıya bakabilir ve dünyada olup bitenleri görebilir. Bir gün yedi peri kız bu delikten baktılar ve bir mezarın başucunda ağlayan bir delikanlı gördüler.

En küçük kızkardeş sordu, bu delikanlı ne yapıyor?

En büyük kızkardeş ise bu soruya şöyle karşılık verdi: "Ağlıyor, çünkü anne babasını kaybetti. Bu çocuk öyle yoksul ki, anne ve babasının cenaze töreni için gerekli parayı sağlayabilmek maksadıyla, kendini zengin bir adamın kolemi olarak üç yılına sattı.(3)

Bunun üzerine en küçük kız kardeş, Gögün Hükümdarı'nın kızlarının özel güçlere sahip olmasından dolayıyla,(4) bu delikanlıya yardım etmeye karar verdi. Fakat onun kısa bir müddet için yeryüzüne inmesi özel bir izin gerektiriyordu, (5) ancak, oradan ayrılmadan önce en büyük ablası ona urun bir tütsü verdi.

"Ne zaman başın derde girirse, bu

tütsüyü yak, bu sayede, ben olanlardan haberdar olacağım. Altımız da yeryüzüne inip, yardımına koşacağız."

Boylace en küçük kız, kalık değiştirecek bir insan şeklinde (6) dünyaya indi ve o delikanlıyla karşılaştı. Ne var ki, bunu yapar yapmaz da ona anık oldu (7) ve yaşaklanmış olduğunu bildiği halde (8) onunla evlenmek istedi.⁹

Fakat, delikanlı onun bu isteğine şöyle karşılık verdi: "Param yok, evim yok evlendirecek kimsen (şahidim) (10) yok, hatta, bedenim bile üç yılına zengin bir adama ait."

Yedinci prenses cevap verdi: "Bunu dert etme."¹¹

Evlendirecek kişiye, gelince, ay ışığının altındaki yaşlı adamdan (12) ve bir şeftali ağacından¹³ bunu yapmanın istenilebiliriz."

Tun Win adlı delikanlı sordu: "Fakat bir şeftali ağacı nasıl konuşabilir? Eger konuşursa seninle evleneceğim."

Onca ay ışığının altındaki yaşlı adam göründü ve delikanlıın evlenebileceği için şahitlik etti. (14) Ardından şeftali ağacı da konuşarak bunu iyi bir evlilik olacağını söyledi. Bu suretle, evlilik tamamlanmış oldu. (15).

Evlendikten sonra Tun Win ve karısı, Tun Win'in hayatının sahibi olan zengin adamın evine gittiler. Adam kızarak dedi ki: "Onca karını olmadığını söylemiştin, fakat şimdi bir karın var."

Yedinci prenses ise: "Ben de siz için çababilirim" dedi.

Zengin adam sordu: "Ne tür bir iş yapacaksın?"

Kız cevap verdi: "Dokumacılık".

Adam: "Ne kadar fazla dokuyabilirsin? Bir top kumaş bir günde bitirebilir misin, diye sorunca, prenses: "Bir gece de on top dokuyabilirim" dedi (16)

Zengin adam kahkahayla güldü. "Bir gece de on top dokuyabilsen kılıbık sarresini üç yıldan üç güne indiririzim. Ama bunu yapamarsan onun kolatığı on yıla çıkacak. (17)

Tun Win, olanlar karşısında dehşete düştü ve karısına sordu: "Bana nasıl yapacağım? Başarmak istiyorsun."

Kız güldü ve, "sen mayık etim" dedi.

Tam gece yarısı kız, kendisine verilen tütseyü yaktı ve derhal altı asker-deği Gök ten indiler ve ona yardım ettiler. (18) Kızlar, şafak sökmeden bütün işi bitirdiler ve Tun Win üç gün içinde serbest bırakıldı.

Tun Win ve karısı, çok yoksul olsalar ve Tun Win'e alt küçük bir barakada yaşasalar da çok mutluydular. Yıllar geçti ve onların nesellerini arttıran iki oğulları oldu.

Bir gün şiddetli bir fırtına koptu ve yedinci prenses dehşete düştü, çünkü bu gök görlemesiniñeser her zamankinden çok başkaydı. Prensese biliyordu ki, babası kızgındı ve onu tekrar gökyüzüne götürmeye çalışıyordu.

Çok geçmeden göğün tek girişi olan (19) Güney kapısının görevlisi, kısa, o gün ay doğmadan önce dönmeye gerekliğini, yoksa babasının Tun Win'i ve oğullarını öldüreceğini haber verdi. Gökyüzünde yaşayanlara dünyaya inmeleştiri yasaklayan bir kural vardır.

Babasının korkunç bir güce sahip olduğunu bilen yedinci prenses, nihayet gökyüzüne dönmeye karar verdi ve oraya vardığında babasıyla ümitsiz bir şekilde tartıştı.

Sonunda, babası, Tun Win'in de daha evvel bir peri prensesi olduğunu, ancak işlediği bir suç yüzünden gökten (Cennet'ten) kovulduğunu itiraf etti.

(20) Tun Win ise gerçek kimliğinin farkında değildi. Prensese işi içinde ağlayarak babasına yalvardı. Sonunda en küçük insanı acısıyla harekete geçen Göğün Hükümdarı'nın kızının gökyüzünde kalması şartıyla, Tun Win'in olduğu zaman sadece yılda bir kere, yedinci ayın yedinci günü göğe dönebileceğini kabul etti.

Bundan dolayı 7 tenebus, yedinci prensesin inayetini dileyen delikanlının

festivaledir. O gün daima yağmur yağar, çünkü yedinci prenses ve Tun Win ağlıyordur. Aynı zamanda, bu gün gökyüzünde kavis şeklinde bir ışık belirir ki bu gerçekten de şakları ayıran iki dünya arasında uzanarak onları birleştiren bir köprüdür. (21)

ÇİFTE BEŞ GÜN (22)

Çok eskiden, günde bir ülkenin baş vadedi olan Wat Yu adında bir adam yaşardı. O devirde Çin, yedi büyük ülkeye bölünmüştü. Wat Yu kendini ülkesine adamıştı. (23)

Bu ülkenin hükümdarının ise, politik kaygıları yoktu ve arzuladığını esiri olarak ihtiyaç içinde yaşıyordu. (24) Batıdaki ülkelerden bittini yöneten Tun Hükümdarlığı, o ülkenin hükümdarına danışmadan kızı göndererek onun zafından yararlanmaya çalışıyordu. Onları anlayan Wat Yu, tehlikeyi esdi ve hükümdarına dikkatli olmasını tavsiye etti; ancak hükümdarı ona kızdı. Artık Wat Yu'ya güvenmediği için onun etrafını dalkavuklarıyla kuşattı.

Kısa bir süre sonra Tun Hükümdarı, Wat Yu'nun hükümdarına bir davetiye gönderdi. Wat Yu onu tekrar uyarmaya çalıştı ve bu davetin, Tun hükümdarını, kendi ülkelerinin yönetimini ele geçirmek için yaptığı gizli planın bir parçası olduğunu, oraya vardığında onun esir alınca bundan sonra olduğunu söyleyerek, oraya gitmemesi tavsiyesinde bulundu. Bunu rağmen, hükümdarı onu dinlemedi, bunun yerine onu uzak bir diyara sürgün gönderdi.

Wat Yu yedi yıl boyunca sürgünde yaşadı ve bu süre içinde, insan ve kainat üzerine pek çok kitap yazdı. (25).

Sonuç olarak, beşinci ayın beşinci günü Tun Hükümdarlığı, tam da Wat Yu'nun keşif ettiği gibi, ülkenin idaresini bütünüyle ele geçirdi. İşte o gün ülkesi için yas tutan Wat Yu bir nehré atlayarak cennete koydu. Bazı bakıçılar onun nehré atlayışını gördüler ve durumu haber vermek için koştu. Ona yardım edilmek için çırpınlar. Kadınlar ise, haberi alır almaz evlerine koşup pirinç pişirdiler. Pişirdikleri pirinci mut yaptıklarına sardılar ve balıkları tutmak için davul çalarak, balıklar Wat Yu'nun

öle bedenini yemesinler diye. muz yapraklarına acırımı pisinci nehre fırlattılar. Balıklar bir zaman bütün cesadını eradılar da, onu ağızla buldular.

Bu nedenle, insanlar birbirine yidır, 5 Mayıs günü bu tür uygulamaları sürdürürler. Ejdarha yarışları yapılır ve balıklar, bütün yurtseverlerin bir sembolü olan Wat Yu'nun ölü bedenini ararken davul çalarlar.(26).

ÇİFTİ DOKUZ GÜN (27)

Sun Go bir köylüydü ve aialâde bir kimsedydi. Mutlu bir ailesi ve hayvanlarını ve tavuklarını beslediği bir çiftliği vardı. Sun Go'nun zanaçlığı bir sihirbaz, bir gün onu çiftliğinde ziyarete gelmişti. Birlikte konuşurlarken, sihirbaz göslerini dikerek Sun Go'nun yüzünün rengine baktı; onun kan dolaşımını görebiliyordu. (28) Sihirbaz adam gördüklerine dayanarak bir kehanette bulundu: Dokuzuncu ayın dokuzuncu günü, Sun Go'nun çiftliğinde bir faciâ olacaktı.(29) Duydukları üzerine dehşete düşen Sun Go, sihirbaza akıl danıştı. Sihirbaz ise, Sun Go'ya bütün ailesini alarak, ölüme getiren o gün evden uzaklara gitmesini öğütledi ve o gün, faciâdan uzakdaki dağlara gitmeleri gerektiğine inandırdı.

Bu suretle, bütün aile Eiyâl'un dokuzuncu günü dağlara kaçtı ve koru içinde bekledi. Ertesi gün dândüklerinde, çiftlikteki bütün hayvanları, tavukları ölü buldular. Aile-ölümünden kurtulmuştu.(30).

O günden beri, her Eiyâl'un dokuzuncu günü dağlara çıkmak, ölü atalarının mezarlarını onarmak ve ağaçlarının ölü yapraklarını budamak âdet haline geldi.

DEFOTLAR

*New York Folklore dergisinden alınmıştır. 3. 28 Eiyâl 1972. s. 254-260.

** Burada yok, "cezet" anlamına da gelen, İngilizce'deki "heaven" sözcüğüyle ifade edilmektedir. Çin mitolojisine göre, ty ruhlar göğe yükselirler ve bu da onların cennete girdikleri anlamına gelmektedir. Bu sebeple, "gök" olarak çevrilen "heaven" sözünün burada her iki anlam da içerdigi kamışdayım.

NOTLAR

1. Karşılaştırmalı notlar için bak. Stith Thompson; *Stith Index of Folk Literature* (Bloomington: Indiana University Press, 1955). Z 71.1.2 Buradan itibaren yalnızca numaraları gösterilmştir.

2. F 251.1.1.

3. K 565.1

4. N 817.0.2; N 819.1.

5. C 712.

6. F 80; K 1811.

7. T 91.8.2; T. 91.8.

8. Ç 102.1.1

9. T 111; T 111.1.

10. T 59.0.1

11. F 802.3.

12. Kader sembolü; A 751.

13. Evlilik için yans sembolü.

14. Daikanihın varudu sengin adana ait olduğundan, bu beraberlik üç yıl sonra ayrılabilir. Buna rağmen evlilik geçerli olurdu.

15. Geleneksel olarak, sadece evlilik şahitinin bu birleşmeyi ilan etmesine ihtiyaç vardır.

16. H 1092.0.1

17. H 900; H 973.1; H 1090; H 1092.0.1.

18. N 819.1.

19. A 661.0.1

20. F 252.4; Q 481

21. F 159; E 481.2.1. Anlatıcıya göre, bu insanlar Budist alt sınıflar arasında devası simbole olup, Konfüçyüs öğretisinden etkilenen üst sınıflar arasında görülmemektedir.

22. Z 71.8

23. Anlatıcıya göre, bu ülke, bugünkü Viet Nam'a tekabül eder.

24. J 1705.4

25. Z 71.5.5

26. P 711

27. Z 71.8

28. M 802.2.2

29. M 341.1; M 340.5; M 341; M 340.6

30. M 891.1.

31. Anlatıcı, hikâyeyi tamamladıktan sonra yarıya, ağaçları budanması ve mezarların onarılması için yuli en uygun zamanı Eiyâl olduğundan bu hikâyeye oluşturu- rülebileceğini ekledi.